

УДК 330.101.541:330.322.+330.341.1:334.012.6(477)

Скрипко Т.О.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Львівської комерційної академії*

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Досліджено рівень макроекономічної підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України, державну політику та нормативно-інституціональне середовище національного господарства. Визначено сильні та слабкі сторони, можливості та загрози у сфері регулювання інвестиційно-інноваційної активності малого і середнього підприємництва. За результатами SWOT-аналізу виокремлено найбільш доцільні напрями вдосконалення системи державного програмування і підтримки МСП.

Ключові слова: макроекономічне забезпечення, інвестиційно-інноваційна діяльність, малі та середні підприємства, SWOT-аналіз.

Скрипко Т.А. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАЛЫХ И СРЕДНИХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Исследован уровень макроэкономической поддержки инвестиционно-инновационной деятельности предприятий Украины, государственная политика и нормативно-институциональная среда национального хозяйства. Определены сильные и слабые стороны, возможности и угрозы в сфере регулирования инвестиционно-инновационной активности малого и среднего предпринимательства. По результатам SWOT-анализа выделены наиболее целесообразные направления совершенствования системы государственного программирования и поддержки МСП.

Ключевые слова: макроэкономическое обеспечение, инвестиционно-инновационная деятельность, малые и средние предприятия, SWOT-анализ.

Skrypko T.O. IMPROVEMENT OF MACROECONOMIC PROVIDING INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITIES OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN UKRAINE

The level of macroeconomic support investment and innovation activity of the enterprises of Ukraine, government policy and regulatory institutional environment of the national economy. Defined strengths and weaknesses, opportunities and threats in the regulation of investment and innovation activity in the sector of small and medium enterprises. As a result of the SWOT-analysis singles out the most appropriate directions for improving the system of public programming and support SMEs.

Keywords: macroeconomic providing, investment and innovation activities small and medium enterprises, SWOT- analysis.

Постановка проблеми. Для забезпечення керованого розвитку окремих секторів економіки, видів економічної діяльності та їх галузей державою вкрай важливо створити певне інституціонально-правове поле, яким визначаються правила поведінки економічних агентів, формуються стимули до необхідних дій або ж, навпаки, встановлюються прямі чи опосередковані обмеження і заборони. Як правило, таке законодавче забезпечення відповідає тому необхідному для функціонування і розвитку певних сфер базису, що є об'єктом державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пріоритетність заходів державної економічної політики щодо використання інвестиційного та інноваційного потенціалу малого і середнього підприємництва для відновлення економічного зростання для забезпечення структурного реформування економіки знаходить відображення у низці законодавчих актів [1-8]. Проблеми формування макроекономічних структурних підвалин стабілізації вітчизняної економіки, нарощування та збереження її інноваційного потенціалу ретельно вивчають такі науковці, як Я.А. Жаліло, А.Є. Никифоров, Д.С. Покришка, О.В. Собкевич, А.І. Сухоруков, А.В. Шевченко [9-11].

Постановка завдання. Економічне пожвавлення інвестиційного вектору спроможне викликати синергетичний ефект стійкого довгострокового економічного зростання, але у той же час потребує такої інвестиційної політики, яка б посилювала генерування інвестиційних ресурсів та їх використання за пріоритетними напрямками, стимулювала збільшення частки інвестиційного спрямування наявних доходів

суб'єктів бізнесу, громадян, держави у високотехнологічній сфері. У цьому аспекті ґрунтовних досліджень ще не достатньо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регульовані державою процеси не є статичними та розвиваються, причому абсолютно не ізольовано від макроекономічних, демографічних, соціальних, політичних та інших тенденцій. Саме тому невід'ємною складовою успішної державної політики у будь-якій сфері є її ефективне планування. Таке планування базується на поточному стані справ у відповідній сфері, екстраполяції тенденцій, що були характерними для її розвитку в попередньому довго-, середньо- та короткостроковому періодах, прогнозуванні зовнішніх та внутрішніх чинників впливу, та оформляється у вигляді державної програми як комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на вирішення найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць. Відомо, що державні програми узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням та реалізуються передусім за кошти державного і місцевих бюджетів, але часто і за участі недержавного, приватного та іноземного інвестування.

Фактично інституціонально-правове середовище характеризує поточні переваги і недоліки системи державного регулювання соціально-економічних процесів, у той час, як процес програмування – вказує на його перспективні можливості і загрози. Відповідно, з метою підвищення ефективності державної політики їх важливо ідентифікувати, оскільки

в сукупності вони визначають стан інвестиційно-інноваційної діяльності малих і середніх підприємств (рис. 1).

Так, у сфері регулювання інвестиційно-інноваційної активності в секторі МСП сильною стороною інституціонально-правового середовища в Україні, по-перше, є наявність базових законів України щодо державного регулювання МСП, інвестицій та інновацій [1-8]. По-друге, перевагою є те, що в нашій державі систематично реалізуються державні і регіональні цільові програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності, а також завершується реалізація державної цільової програми зі створення інноваційної інфраструктури, яка, хоч і не забезпечила очікуваних результатів, втім, факт привернення до проблеми значної уваги був позитивним. По-третє, йдеться про включення інвестиційної та науково-технологічної сфер до системи об'єктів економічної безпеки України, а через це – приділення їм певної уваги при реалізації державної безпекової політики.

Загалом потрібно констатувати, що сильні сторони інституціонально-правового середовища інвестиційно-інноваційної діяльності, у т. ч. і для суб'єктів сектора малого і середнього підприємництва (МСП), в Україні наявні, але, на жаль, здебільшого не спрацьовують. Причинами є корупційність, брак політичної волі влади (та безкарність за це), а також наявність окремих слабких сторін чи перешкод. Передусім йдеться про те, що важливі норми та положення законодавства є або прописані не достатньо конкретно, або не передбачають жодного (у т. ч. адміністративного) покарання, або є не обов'язковими до виконання (рекомендаційними), чим і користуються представники влади, які не бажають здійснювати активну діяльність зі сприяння розвитку підприємництва та забезпечення його інвестиційно-інноваційної безпеки. Це обсяги та джерела державної фінансової підтримки, надання гарантій, норми сприяння у залученні для суб'єктів МСП новітніх технологій, кількісно-якісні аспекти функціонування і розвитку інвестиційно-інноваційної інфраструктури.

Звернімо увагу і на те, що у вітчизняних національних стратегіях та програмах економічної безпеки відсутні норми щодо інвестиційно-інноваційної безпеки сектора МСП. Але ж підприємницький сектор є вагомим державним важелем та інструментом, завдяки якому та з використанням якого власне й з'являються можливості і суб'єкти реалізації державної політики у сфері розвитку інвестицій та інновацій як складових безпеки.

Потрібно вказати і на те, що ці основні недоліки поточного інституціонально-правового середовища інвестиційно-інноваційної діяльності призводять до перешкод стимулювання реалізації тих не надто великих можливостей, що все ж надані вітчизняним суб'єктам сектора МСП. Відтак, попри понад двадцятирічний досвід систематичної реалізації в Україні різного роду регіональних та місцевих програм, у нашій державі так і не створено реально діючої комплексної системи програмування сприяння інвестиційній та інноваційній діяльності, розвитку малого бізнесу.

Натомість подальше нехтування цього може призвести до реалізації таких загроз економічній безпеці України, як знищення інфраструктури інноваційної діяльності, втрата конкурентних позицій вітчизняного бізнесу на внутрішньому ринку, зростання демотивації суб'єктів підприємництва до інноваційної діяльності, посилення прірви між суб'єктами малого і середнього бізнесу й фінансово-кредитними установами та інвестиційними фондами, занепад вітчизняного малого і середнього підприємництва (йдеться не про відсутність таких структур, а про зниження соціально-економічної ролі сектора до рівня середини 1990-х – початку 2000-х років).

За результатами SWOT-аналізу ефективності державної політики розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі МСП України є підстави виокремити найбільш доцільні напрями вдосконалення системи державного програмування та нормативно-інституціонального середовища.

З метою усунення вказаних вище недоліків макро-економічного забезпечення, базові нормативно-право-

Інституціонально-правове середовище	
Сильні сторони	Слабкі сторони
• правові та економічні засади державної політики підтримки і розвитку МСП в Україні визначені на законодавчому рівні; • наявність базового законодавства визначає ключові засади інвестиційної та інноваційної діяльності; • реалізуються державні і регіональні цільові програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності; • завершується реалізація державної цільової програми створення інноваційної інфраструктури; • інвестиційна та науково-технологічна сфери включені в систему об'єктів економічної безпеки України	• не інституціалізовано обсяги та джерела державної фінансової підтримки, надання гарантій, норми сприяння у залученні на суб'єкти МСП новітніх технологій; • відсутні положення щодо кількісно-якісних аспектів функціонування і розвитку інвестиційно-інноваційної інфраструктури; • положення базових нормативно-правових актів не спрямовані на реалізацію інвестиційних та інноваційних проєктів суб'єктами МСП; • відсутні норми щодо інвестиційно-інноваційної безпеки сектора МСП у національних стратегіях та програмах економічної безпеки України
Програмування розвитку	
Можливості	Загрози
Реалізація окремих інвестиційних та інноваційних проєктів суб'єктами МСП, що супроводжується хоча й незначним, але збільшенням кількості інвестиційно-інноваційних суб'єктів господарювання та обсягів виробництва і реалізації інноваційної продукції (послуг) внаслідок того, що: • систематично реалізуються регіональні та місцеві програми розвитку інвестиційної діяльності; • інвестиційна підтримка та реалізація інноваційних проєктів плануються і виконуються в межах регіональних програм підтримки малого підприємництва	Недостатні обсяги фінансової та організаційної підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності МСП можуть призвести до: • повної втрати інфраструктури інноваційної діяльності; • критичного зменшення ринкової частки вітчизняної продукції через її низьку конкурентоспроможність; • укорінення підприємницької демотивації до інноваційної діяльності; • ускладнення доступності та зростання вартості фінансово-кредитних ресурсів; • втрати інвестиційної та інноваційної складових економічної безпеки та занепаду вітчизняного малого і середнього бізнесу

Рис. 1. SWOT-аналіз макроекономічного забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності малих і середніх підприємств України [12, с. 296-297]

ві акти України, які регулюють інвестиційну та інноваційну діяльність, важливо вдосконалити шляхом включення до них положень, спрямованих на:

1) визначення, уточнення і доповнення пріоритетних сфер державної підтримки інвестиційної та інноваційної діяльності інвестиційно-інноваційними проектами, які реалізують суб'єкти МСП;

2) реальну розбудову елементів інфраструктури підтримки та забезпечення діяльності суб'єктів МСП у інвестиційно-інноваційній сфері;

3) доповнення цілей та форм державної підтримки в аналізованій сфері ефективністю та механізмами забезпечення активізації інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі МСП;

4) започаткування практик державної передпроектної підготовки та безоплатної передачі у реалізацію технічної документації для реалізації інвестиційних проектів малих і середніх підприємств щодо створення нової техніки, нових технологій, розробки та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності;

5) узгодження програм державного замовлення та реалізації інвестиційно-інноваційних проектів МСП, залучення суб'єктів цього сектора економіки до підготовки і реалізації заходів у сфері міжрегіонального співробітництва та державно-приватного партнерства.

Отже, при вдосконаленні нормативно-правового забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності МСП в Україні потрібно досягнути цих найважливіших завдань. Однак місія змін полягає у залученні сектора для реалізації важливих напрямів державної політики, якими, беззаперечно, є інвестиційна та інноваційна сфери.

Втім ще більш важливим завданням державної політики є на сьогодні розвиток системи програмування інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів сектора МСП. У цьому контексті попри включення відповідних заходів до більшості діючих програм соціально-економічного розвитку та підтримки підприємства важливо відшукати резерви для досягнення таких найголовніших цілей, як:

1) запровадження практики розробки і виконання національної, регіональних та місцевих програм розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі малого і середнього підприємства;

2) започаткування постійного моніторингу стану інвестиційно-інноваційної активності МСП в Україні.

Не вдаючись до чергового доведення своєчасності, актуальності та необхідності прийняття і реалізації цієї нової щодо малого і середнього бізнесу програми, зазначимо, що її інституційно-правовою основою повинна стати Концепція державної цільової економічної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі МСП в Україні (далі – *Концепція*).

Метою державної програми має стати створення умов для активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на підготовку та реалізацію інноваційних проектів суб'єктів МСП.

Важливо, щоб ця програма реалізувалася вже на нових принципах із державного програмування, де основним є не сукупність різних напрямів державної політики та велика кількість заходів у їх межах, а вибудована єдина послідовність, із дотриманням якої реалізовуватиметься цілеспрямована державна політика. Це повинен бути не варіативний комплекс заходів, коли органами влади обираються найменш витратні та найлегші до виконання, а т. зв. методичний посібник із алгоритмом діяльності.

Відповідно, напрямами державної політики в Концепції визначимо:

- формування (періодичне коригування) пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та її результатів для національної (регіональної, місцевої) економіки;

- інституціалізацію механізму управління та контролю законності й ефективності використання державної підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі МСП, забезпечення процесу капіталізації фінансово-інвестиційних ресурсів у цій сфері;

- пошук, підготовку проектно-кошторисної документації та доведення до готовності інвестиційно-інноваційних проектів, аналіз альтернатив та розподіл проектів між потенційними суб'єктами (з сектора МСП, науково-дослідних установ та ін.), реалізації проектів;

- розбудову мережі інвестиційно-інноваційних кластерів, інвестиційних фондів, інноваційних центрів, інших елементів інфраструктури інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі малого і середнього підприємства;

- супровід та підтримку малих і середніх підприємств на етапі реалізації інвестиційно-інноваційних проектів, здачі в експлуатацію їх об'єктів, подальшого функціонування на післяреалізаційній стадії.

Під ці напрями напрацьовуватимуться найбільш доцільні механізми, методи та засоби, що застосовуватимуться на центральному, регіональному і місцевому рівнях.

Важливо, щоб у перші роки понад 80% коштів, необхідних на реалізацію заходів програми, фінансувалися державою з належним контролем за їх використанням, освоєнням та поверненням (у разі, якщо таке передбачено), щорічно велася робота з покращення паритетності фінансування заходів за кошти держави, суб'єктів підприємства, їх інфраструктури, громадськості, зовнішніх джерел.

Контроль за виконанням заходів програми на державному рівні доцільно покласти на Кабінет Міністрів України, на регіональному – на головні управління економіки обласних державних адміністрацій. При цьому механізм реалізації заходів програми передбачає постійний аналіз за ходом їх виконання, відповідальність виконавців, які беруть участь у реалізації планових заходів, підготовку і внесення пропозицій з коригування програми.

Крім організаційних, правових, фінансових та інших засобів оцінювання ефективності реалізації програми важливо передбачити використання в цих цілях постійно діючого моніторингу стану інвестиційно-інноваційної активності малого і середнього підприємства в Україні та її регіонах (далі – моніторинг).

Періодичність систематичного соціально-економічного оцінювання рівня інвестиційно-інноваційного розвитку сектора МСП та оприлюднення даних має бути щоквартальними. Для цього Міністерство економічного розвитку і торгівлі України має розробити відповідні методичні рекомендації. Доцільно, щоб у межах Моніторингу збиралися, аналізувалися та опрацьовувалися дані за такими чотирма групами показників:

1) показники стану інвестиційно-інноваційної активності сектора МСП:

- загальна кількість інвестиційних та інноваційних проектів, що реалізуються суб'єктами сектора МСП;

- обсяги фінансово-інвестиційних ресурсів, що виділені на реалізацію інвестиційно-інноваційних про-

ектів, та їх частка в загальній кошторисній вартості проєктів;

- загальна кількість створених об'єктів інтелектуальної власності, одиниць нової продукції, техніки, технології;

- кількість отриманих охоронних документів суб'єктами МСП;

- кількість суб'єктів сектора МСП, що здійснюють комерціалізацію об'єктів інтелектуальної власності, використовують нову техніку, технології, придбавають інноваційну продукцію (послуги);

- місткість ринку капіталу та інноваційної продукції сектора МСП;

2) показники динаміки процесу розвитку інвестиційно-інноваційної активності сектора МСП, а саме – кількісна та якісна характеристика оптимальності тенденцій щодо зміни:

- обсягів інвестування інноваційних проєктів;

- кількості інноваційно активних суб'єктів господарювання;

- найманих працівників та зайнятих у сфері інвестиційно-інноваційної активності;

- кількості суб'єктів, що використовують результати інвестиційно-інноваційної діяльності малих і середніх підприємств;

- обсягів наданої державної підтримки (фінансової, інвестиційної, економічної, організаційної, інформаційно-консультаційної, освітньої тощо);

- обсягу інтелектуальних активів та капіталу в секторі МСП;

3) характеристика впливу інвестиційно-інноваційної активності на розвиток сектора МСП та покращення його структурних характеристик щодо:

- обсягів виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

- кількості та часток діючих і прибуткових підприємств;

- чисельності зайнятих;

- рівня оплати праці;

- якості та конкурентоспроможності товарів (робіт, послуг);

- місця та ролі в інноваційній активності національного господарства;

4) показники аналізу ефективності державної та недержавної політики стимулювання збільшення обсягів інвестиційно-інноваційної активності сектора МСП щодо:

- ресурсовіддачі, ефективності та строків окупності інвестицій, рентабельності витрат;

- рівня реалізації інвестиційно-інноваційного потенціалу сектора МСП та національного господарства;

- місця та ролі сектора МСП в інноваційному розвитку вітчизняної економіки та покращенні інвестиційного середовища.

Бачимо, що здійснення моніторингу покликане зібрати доволі широкий масив інформації та комплексно охарактеризувати як поточний стан, динаміку, так і ефективність державної політики в сфері стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі МСП. Результати моніторингу повинні також дати відповіді на питання:

в яких видах економічної діяльності та яких галузях інвестиційно-інноваційна активність найнижча, але її зростання необхідне;

які чинники зумовлюють поточний стан справ;

якими є перешкоди та перспективні напрями посилення інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів МСП.

Лише в процесі моніторингу виявляються зміни, які найбільше впливають на інтереси суб'єктів мало-

го і середнього бізнесу, причини та чинники, які визначають загрози в інвестиційно-інноваційній сфері.

Моніторинг чинників впливу на рівень інвестиційно-інноваційного розвитку сектора МСП і створення оперативної інформаційно-аналітичної системи спостереження за динамікою показників має важливе значення в посткризовий період розвитку економіки при наявності суттєвих макроекономічних та міжгалузевих диспропорцій та досить сильної зміни і нестійкості соціально-економічних індикаторів. У ході моніторингу важливо не лише фіксувати поточний стан справ, але й виявляти і діагностувати найбільш ймовірні напрями і чинники подальшого розвитку інвестиційно-інноваційної активності вітчизняного підприємництва в системі розвитку економіки, зміцнення конкурентоспроможності національного господарства загалом.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами SWOT-аналізу ефективності макроекономічного забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності у секторі МСП України є підстави виокремити такі найбільш доцільні напрями вдосконалення системи державного програмування та нормативно-інституціонального середовища в аналізованому секторі національного господарства: (1) доповнення положень базових нормативно-правових актів щодо регулювання розвитку і підтримки МСП, інвестиційної та інноваційної діяльності; (2) розвиток системи програмування інвестиційно-інноваційної діяльності МСП; (3) уточнення стратегій і програм забезпечення національної безпеки та економічної безпеки України принципами, завданнями, механізмами та засобами державної політики інвестиційно-інноваційного розвитку МСП.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 7. – С. 35.
2. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 3. – С. 23.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – С. 646.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – С. 266.
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 389 від 02.02.2011 р. «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» // Урядовий кур'єр від 05.05.2011. – № 80.
6. Постанова Кабінету Міністрів України № 447 від 14.05.2008 р. «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки» / Урядовий кур'єр від 11.06.2008. – № 106.
7. Постанова Кабінету Міністрів України № 794 від 27.07.2011 р. «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва в Україні» // Офіційний вісник України від 05.08.2011 – 2011 р., № 57, стор. 135, стаття 2286.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з виконання у 2012 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 31.05.2012 р. № 331-р // Урядовий кур'єр від 17.07.2012. – № 125.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки» // Урядовий кур'єр від 06.10.2010. – № 185.
10. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України: аналіз. доп. / О.В. Собкевич, А.І. Сухоруков, А.В. Шевченко [та ін.]; за ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2014. – 152 с. – (Сер. «Економіка», вип. 15).

11. Никифоров А.Є. Інноваційна діяльність: теорія і практика державного управління: монографія / А.Є. Никифоров. – К. : КНЕУ, 2010. – 420 с.
12. Покришка Д.С. Інвестиційні чинники економічної динаміки України: виклики посткризового відновлення економіки / Д.С. Покришка // Економіка промисловості – 2010. – № 2. – С. 136–146.
13. Скрипко Т.О. Інвестиційно-інноваційна активність малого і середнього підприємництва як чинник економічної безпеки держави: монографія / Т.О. Скрипко. – Львів : Ліга-Прес, 2013 – 384 с.

УДК 631.164:003.13

Соловійов А.І.

кандидат економічних наук, доцент,

докторант кафедри менеджменту імені Й.С. Завадського

Національного університету біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АГРАРНИХ ВИРОБНИЧИХ СТРУКТУР

У статті розглянуті теоретичні і практичні рівні формування механізму управління розвитком аграрних виробничих структур. Запропоновано механізм, структурні блоки якого взаємодіють з відповідними підсистемами загального менеджменту підприємства. Визначені особливості його ефективного функціонування.

Ключові слова: механізм, управління розвитком, структура, аграрні виробничі структури, методи управління.

Соловьёв А.И. ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ АГРАРНЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ СТРУКТУР

В статье рассмотрены теоретические и практические уровни формирования механизма управления развитием аграрных производственных структур. Предложен механизм, структурные блоки которого взаимодействуют с соответствующими подсистемами общего менеджмента предприятия. Определены особенности его эффективного функционирования.

Ключевые слова: механизм, управление развитием, структура, аграрные производственные структуры, методы управления.

Solovyov A.I. FEATURES OF FUNCTIONING OF THE MECHANISM OF MANAGEMENT OF DEVELOPMENT AGRARIAN PRODUCTION STRUCTURES

In article theoretical and practical levels of formation of the mechanism of management are considered by development of agrarian production structures. The mechanism which structural blocks interact with the corresponding subsystems of the general management of the enterprise is offered. Features of its effective functioning are defined.

Keywords: mechanism, management of development, structure, agrarian production structures, methods of management.

Постановка проблеми. Розвиток є однією з найважливіших категорій методологічного базису стратегічного розвитку підприємства. Розвиток для організації розглядається, з одного боку, як такий тип змін, що підвищує ступінь організованості системи, в якій об'єднані інноваційні процеси, що ведуть до кількісних та якісних змін у всіх функціональних галузях підприємства, а також контури її управління на основі зворотних зв'язків, у яких вирішуються задачі стратегічного і тактичного управління [1]. Основними джерелами розвитку відкритих систем є внутрішні протиріччя, які викликаються і локалізуються процесами самоорганізації системи; флуктуації зовнішнього середовища, які обумовлюються різноманітними змінами оточення підприємства і локалізуються механізмами негативного, зворотного зв'язку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «розвитку підприємства» та «управління розвитком» широко відображені в сучасній економічній науці. Досить докладно розглянуті питання інноваційного розвитку [2], моделювання управління розвитком [3], управління розвитком на стратегічному рівні [4], сталого розвитку, керованого розвитку, організаційного розвитку тощо [5]. Розвиток розглядається як вищий тип руху, зміни матерії і свідомості; перехід від одного якісного стану до іншого, від старого до нового. Розвиток є не всякою зміною в структурі об'єкта, а

тільки якісною зміною, пов'язаною з перетвореннями у внутрішній будівлі об'єкта, у його структурі, що представляє собою сукупність функціонально пов'язаних між собою елементів, зв'язків і залежностей [6, с. 453]. Розвиток – філософська категорія, що виражає процес руху, зміну цілісних систем. Характерними рисами цього процесу є виникнення якісно нового об'єкту, спрямованість, необоротність, закономірність, єдність кількісних і якісних змін, взаємозв'язок прогресу і регресу, суперечливість, спіралевидність форми, розгортання в часі [7, с. 65].

Цього підходу дотримуються О.Л. Гапоненко, А.П. Панкрухін. На їх думку, «розвиток» – рух уперед, формування нових рис, становлення нових структурних характеристик об'єкта, його еволюція, поліпшення, удосконалювання, прогрес, а також ріст і розширення [8, с. 11]; Ю.С. Маслеченков розглядає розвиток як перехід від одного якісного стану до іншого [9, с. 419].

Проте більшість авторів недостатньо уваги приділяють аналізу категорії розвитку та механізму його реалізації на рівні підприємства, що обумовило актуальність та своєчасність проведення дослідження.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати задачу дослідження, яка полягає у виявленні особливостей функціонування механізму управління розвитком аграрних виробничих структур.